

De la : Oxana Simionica <oxana.simionica@justice.md>

joi, 02 nov., 2023 12:29

Subiect : <Niciun subiect>

📎 2 fișiere atașate

Către : zama <zama@bnp.md>

Cc : msoroca <msoroca@mtc.md>, secretariat@constcourt.md

REPUBLICA MOLDOVA
Curtea de Apel Bălți
MD-3100, mun. Bălți,
str. Ștefan cel Mare 54,
tel.: +373(231)60745
fax: +373(231)23143
e-mail: cab@justice.md
web
page:instante.justice.md

РЕСПУБЛИКА
МОЛДОВА
Апелляционная Палата
Бэлць
MD- 3100, мун. Бэлць,
ул.Штефан чел Маре,54
тел.: +373(231)60745
факс: +373(231)23143
e-mail: cab@justice.md
web page:instante.justice.md

4r-387/23

Curtea Constituțională a RM

mun.Chișinău, str.Lăpușneanu 28

Recurent: Captari Clavdia

Apărător: Zama Vitalie

Parte vătămată: Moșan Lilian

Agent constatatator: Primăria mun.Soroca
Maxim Sanalatii

Prin prezenta Curtea de Apel Bălți, vă expediază copia încheierii din 25.10.2023, prin care a fost admis demersul avocatului Zama Vitalie în interesele contravenientei Captari Clavdia privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, în cauza contravențională în privința lui Captari Clavdia învinuită în baza art.179 CCo a Republicii Moldova.

Anexă:

- cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate cu anexa - sesizarea privind excepția de neconstituționalitate pe 10 file;
- copia încheierii din 25.10.2023 pe 8 file.

Judecător al

EX: Grefierul Curții de Apel Bălți: Simionica Oxana

 dosar_nr_4_21174300_03_4r_27042023__judecator_Rotaru_A.zip
3 MB

 încheiere Captari.pdf
732 KB

Sesizare privind excepția de neconstituționalitate

A. Autorul excepției de neconstituționalitate¹**A.1. Persoană fizică****1. Nume Zama****2. Prenume Vitalie****3. Adresă (va fi anonimizată)****4. Telefon, e-mail (vor fi anonimizate) (**

¹ Aici, autorul excepției de neconstituționalitate va alege rubrica relevantă, ștergându-le pe celelalte.

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecării instanței de drept comun²

Prin hotărârea pe cauza contravențională din 03 martie 2023 a judecătorei Soroca, Captari Clavdia a fost recunoscută vinovată în comiterea contravenției prevăzute de art.179 Cod contravențional, însă a fost eliberată de răspundere contravențională pe motivul expirării termenului de prescripție de tragere la răspundere contravențională, cu încetarea procesului contravențional.

De asemenea, Captari Clavdia a fost obligată în temeiul art.439/6 alin.(1) Cod contravențional, să demoleze construcția capitală (garaj) amplasată pe str. Calea Bălțului 85 ap.1, mun. Soroca, cu readucerea situației la poziția inițială.

Nefiind de acord cu hotărârea pe cauza contravențională din 03 martie 2023 a judecătorei Soroca, Captari Clavdia a contestat cu recurs hotărârea respectivă la Curtea de Apel Bălți.

La momentul actual cauza este pendinte în fața Curții de Apel Bălți.

² Această parte a formularului trebuie să conțină un rezumat al informațiilor pertinente referitoare la cauza dedusă judecării instanței de drept comun, i.e. instanței în fața căreia sau de care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate

C. Obiectul sesizării³

Obiectul prezentei sesizări constituie prevederile art. art.439/6 alin.(1), (3) și (4) Cod contravențional:

Articolul 439/6. *Demolarea construcțiilor neautorizate și defrișarea arborilor și arbuștilor*

(1) Demolarea construcțiilor neautorizate se aplică în cazul faptelor prevăzute la art.116, 134, 134¹, 168, art.177 alin.(3), alin.(4) lit.c) și d), art.178, 179 și 226 și atrage, după caz, remedierea construcțiilor afectate în urma intervențiilor neautorizate.

(3) Demolarea construcțiilor neautorizate și defrișarea arborilor și arbuștilor se dispun de către instanța de judecată și pot fi aplicate chiar dacă este înlăturată răspunderea contravențională în temeiul art. 26 sau procesul contravențional a încetat în temeiul art. 441 alin. (1) lit. f).

(4) Demolarea construcțiilor neautorizate și defrișarea arborilor și arbuștilor se execută de către contravenient pe cont propriu sau de către autoritățile administrației publice locale din contul proprietarului.

³ În această parte a formularului se vor menționa prevederile contestate în fața Curții Constituționale, potrivit competenței sale ratione materiae. Aceste prevederi trebuie să fie aplicabile la soluționarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

D. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție⁴

Constatăm incidența următoarelor prevederi din Constituție:

art. 1 alin. (3) [care garantează preeminența dreptului] -

Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

art. 20 [care garantează accesul liber la justiție] -

Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

art. 22 [care garantează neretroactivitatea legii] -

Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decît cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.

art. 28 [care garantează viața intimă, familială și privată]

Statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată.

art. 46 alin. (1) și (2) [care garantează dreptul la proprietate privată și protecția acestuia] din Constituție –

(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sînt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decît pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

⁴ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta de ce consideră aplicabil unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție, adică va argumenta dacă există o ingerință în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție.

E. Argumentarea pretensei încălcări a unui sau a mai multor drepturi garantate de Constituție⁵

Prevederile contestate contravin prevederilor art. 46 din Constituție și art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, dreptul la proprietate privată și protecția acestuia, din motivele ce urmează.

De principiu, demolarea bunurilor trebuie considerată o ingerință în dreptul de proprietate, garantat, între altele, de art. 46 din Constituție și de art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului (în continuare – CEDO), pentru că lipsește persoana vizată de o parte din bunurile sale.

În acest sens, Curtea Constituțională a stabilit că „[î]n cazul în care există o ingerință în dreptul de proprietate, aceasta urmează să fie justificată de către stat. Pentru a putea fi justificată, orice ingerință în exercitarea dreptului de proprietate trebuie să servească unui scop legitim de utilitate publică sau unui interes general. În același timp, aceasta trebuie să fie proporțională scopului legitim urmărit, adică să se asigure un just echilibru între protecția dreptului de proprietate și interesul public” - Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 21 din 20 octombrie 2011 privind interpretarea articolului 46 alin. (3) din Constituție (sesizarea nr. 17b/2011), § 45.

În aceeași ordine de idei, indiferent de faptul dacă demolarea a fost calificată ca fiind o „pedeapsă”, în sensul autonom al termenului, sau nu, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (în continuare – Curtea) a afirmat în mod constant că aceasta intră sub incidența celui de-al doilea paragraf al art. 1 din Protocolul nr. 1 la CEDO, prevedere care recunoaște statelor competența de a reglementa folosința bunurilor conform interesului general. O ingerință în sensul celui de-al doilea paragraf al art. 1 din Protocolul nr. 1 la CEDO trebuie, în primul rând, să fie prevăzută de lege.

Totodată, legea trebuie să fie accesibilă și previzibilă. De asemenea, ingerința trebuie să urmărească unul sau mai multe scopuri legitime. În fine, Curtea a adăugat că trebuie să existe un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul sau scopurile urmărite.

Așadar, dreptul de proprietate nu este unul absolut, ci unul relativ. El poate constitui obiectul unor limitări, care trebuie să fie prevăzute de lege, să urmărească un scop legitim și să fie proporționale în raport cu scopul urmărit. Aceste condiții rezultă din art. 54 alin. (2)-(4) din Constituție. Dacă aceste condiții sunt respectate în contextul dispunerii confiscării bunurilor, atunci nu putem vorbi despre o încălcare a dreptului de proprietate.

În cele din urmă, instanțelor de judecată le revine sarcina de a verifica, în fiecare caz particular, dacă demolarea bunurilor este proporțională cu situația care a determinat-o și dacă măsura în discuție nu atinge esența (nucleul) dreptului de proprietate. Soluția depinde de o examinare detaliată a faptelor, nu de o aplicare mecanică a silogismului, în dependență de primul pasaj citit din vreun text de lege.

⁵ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta, după caz, de ce consideră că îi este încălcat unui sau mai multe drepturi garantate de Constituție. Este recomandabil ca acesta să urmeze, în argumentarea sa, următorii pași: (1) dacă ingerința în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție este prevăzută de lege; în caz afirmativ, (2) dacă ingerința urmărește realizarea unui scop legitim permis de Constituție; în caz afirmativ, (3) dacă există o legătură rațională între ingerința și scopul legitim urmărit; în caz afirmativ, (4) dacă ar putea fi instituite alte măsuri legislative la fel de eficiente și mai puțin intruzive pentru dreptul/drepturile fundamentale în discuție; în caz afirmativ, (5) dacă ingerința este proporțională cu scopul legitim urmărit.

Prevederile contestate contravin prevederilor art. 28 din Constituție și art. 8 din Convenție, dreptul la respectul vieții private, din motivele ce urmează.

Potrivit jurisprudenței constantate a Curții de la Strasbourg, demolarea casei construite fără autorizație, în lipsa examinării proporționalității măsurii, contravine Convenției.

În hotărârea din 21 aprilie 2016 pronunțată în cauza Ivanova și Cherkezov împotriva Bulgariei (cererea nr. 46577/15) – cauza privește plângerea unui cuplu cu privire la decizia de demolare a casei în care locuiesc, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a hotărât că ar exista o încălcare a articolului 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie și a domiciliului) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, în cazul în care decizia de demolare a casei va fi pusă în executare fără o revizuire adecvată a proporționalității în lumina circumstanțelor personale ale reclamantilor.

În ceea ce privește necesitatea ingerinței, Curtea a considerat că procedura internă nu respectă condițiile prevăzute de jurisprudența sa, potrivit cărora orice persoană care riscă o pierdere a imobilului său – indiferent dacă aparține sau nu unui grup vulnerabil – trebuie, în principiu, să poată obține determinarea de către un tribunal independent a proporționalității măsurii care duce la pierderea casei.

Procedurile în care dna Ivanova solicitase revizuirea judiciară a deciziei de demolare, s-au concentrat în întregime dacă imobilul a fost construit fără autorizație și dacă aceasta era scutită de demolare sub o normă tranzitorie a dreptului intern.

În recursul său, dna Ivanova a argumentat că respectivul imobil era singura ei locuință și că ar fi grav afectată de demolarea ei. Cu toate acestea, Curtea Supremă Administrativă nu a abordat aceste puncte, întrucât în conformitate cu legislația bulgară nu erau relevante pentru legalitatea deciziei de demolare. În conformitate cu dispozițiile relevante, astfel cum au fost interpretate de instanțele administrative, nu li putea cere autorităților să se abțină de la demolarea unei case pe baza faptului că acest lucru ar cauza un prejudiciu disproporționat celor afectați de această măsură.

Curtea a subliniat că echilibrul dintre drepturile celor care stau să-și piardă locuința, ca urmare a unei decizii de demolare și interesul public pentru a asigura punerea în aplicare efectivă a reglementărilor privind construcțiile nu ar putea, ca regulă să fie anulată de o reglementare absolută care să nu permită excepții; acest lucru ar putea fi, în mod normal, examinat în fiecare caz în parte. În cele din urmă, implicarea serviciilor sociale, care a avut loc numai după notificarea Guvernului a cererii în fața Curții Europene a Drepturilor Omului, nu poate compensa lipsa unei evaluări adecvate a proporționalității. În orice caz, în observațiile prezentate Curții, Guvernul a subliniat faptul că autoritățile nu au obligația de a furniza reclamanților alternative de cazare.

În concluzie, reclamanții nu au avut la dispoziție o procedură pentru a obține revizuirea cuprinzătoare a proporționalității demolării imobilului. În consecință, s-ar încălca articolul 8 în cazul în care decizia de demolare a imobilului va fi pusă în executare fără o astfel de revizuire.

Prevederile contestate contravin prevederilor art. 20 din Constituție și art. 6 din Convenție, dreptul la un proces echitabil, din motivele ce urmează.

Hotărârea Curții Constituționale privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi ale articolului 345 alin. (2) din Codul contravențional (individualizarea sancțiunii):

42. *Potrivit articolului 20 din Constituție, orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.*

43. *Curtea menționează că accesul liber la justiție constituie un aspect inerent al dreptului la un proces echitabil, principiu complex, cuprinzând mai multe relații și drepturi fundamentale, prin care se poate garanta exercitarea lui deplină. Accesul la justiție urmează a fi înțeles ca un drept de acces concret și efectiv la o instanță de plină jurisdicție.*

44. *Curtea reține că, potrivit raționamentelor Curții Europene expuse în cauza Chevrol v. Franța, exercitarea deplinei jurisdicții de către o instanță presupune să nu renunțe la nici una din componentele funcției de a judeca. Așadar, refuzul unei instanțe sau imposibilitatea de a se pronunța în mod independent asupra anumitor aspecte cruciale pentru soluționarea litigiului, cu care a fost sesizată, ar putea constitui o încălcare a art. 6 § 1 din Convenția Europeană.*

45. *Curtea menționează că dreptul de acces la justiție impune legislatorului obligația de a acorda oricărei persoane toate posibilitățile pentru a accede la instanța de judecată și a asigura efectivitatea dreptului de acces la justiție prin adoptarea unui cadru legislativ adecvat.*

46. *Potrivit articolului 72 alin. (3) lit. n) din Constituție, de competența Parlamentului ține reglementarea infracțiunilor, pedepselor și regimului executării acestora.*

47. *În același timp, Curtea menționează că prin reglementarea infracțiunilor și a pedepselor în materie penală urmează a se înțelege și competența reglementării contravențiilor și sancțiunilor contravenționale. Or, legea contravențională conține prevederi care indică de fapt natura penală a contravențiilor administrative.*

48. *Pornind de la raționamentele invocate în cauza Ziliberberg v. Moldova din 1 februarie 2005, Curtea constată, caracterul general al legii contravenționale și scopul pedepsei, care este atât de a pedepsi, cât și de a preveni, sunt suficiente pentru a arăta că sunt aplicabile principii similare celor două legi: contravențională și penală.*

49. *Curtea reține, competența exclusivă a legislatorului de a reglementa care fapte constituie infracțiuni sau contravenții și care pedepse urmează a fi aplicate nu exclude obligativitatea respectării principiului legalității, care derivă din articolul 1 alin. (3) din Constituție, și anume din principiul constituțional al statului de drept.*

50. *În acest sens, în Hotărârea nr.6 din 16 aprilie 2015 Curtea a subliniat cu valoare de principiu:*

„87. Legiuitorul are dreptul de apreciere a situațiilor ce necesită a fi reglementate prin norme legale. Acest drept semnifică posibilitatea de a decide asupra oportunității la adoptarea actului legislativ în conformitate cu politica penală promovată în interesul general.

88. Totodată, orice reglementare urmează a fi în limitele principiilor statuate în sistemul de drept în vigoare și să se subscrie principiului preeminenței dreptului.

89. Preeminența dreptului se asigură prin întreg sistemul de drept, inclusiv prin normele penale, acestea caracterizându-se prin anumite trăsături proprii, distinctive în raport cu alte categorii de norme, ce se diferențiază între ele prin caracterul și structura lor, prin sfera de incidență.”

1. 1.2. Principiul individualizării sancțiunii contravenționale

51. Curtea reține că principiul constituțional al legalității impune diferențierea pedepselor stabilite pentru încălcarea legii. În acest sens, individualizarea legislativă nu este suficientă în atingerea scopului legii contravenționale atât timp cât nu este posibilă realizarea individualizării judiciare.

52. Prin individualizarea legală, legislatorul trebuie să ofere judecătorului competența de stabilire a pedepsei în anumite limite predeterminate - minimul și maximul special al pedepsei, precum și să prevadă, pentru același judecător, instrumentele care să-i permită alegerea și determinarea unei sancțiuni concrete, în raport cu particularitățile faptei și cu persoana care a comis o contravenție sau o infracțiune.

53. Curtea menționează că sancțiunea de drept contravențional, fiind o consecință a răspunderii contravenționale, trebuie să fie strict individualizată, adaptată cantitativ și calitativ la gravitatea faptei și persoana făptuitorului.

54. Art. 9 din Codul contravențional determină criteriile care urmează a fi aplicate la individualizarea sancțiunii. Astfel, la aplicarea legii contravenționale urmează să se țină **cont de caracterul și de gradul prejudiciabil al contravenției, de persoana făptuitorului și de circumstanțele atenuante ori agravante.**

55. Criteriile generale de individualizare a sancțiunii contravenționale sunt expuse exhaustiv de asemenea în prevederile articolului 41 din Codul contravențional.

56. Curtea reține, **caracterul prejudiciabil al contravenției** este determinat de obiectul juridic protejat, constituind semnul calitativ al contravenției, în timp ce **gradul prejudiciabil** depinde de gravitatea faptei săvârșite (valoarea daunei, forma vinovăției, motivul, scopul etc.), fiind un semn cantitativ.

57. Prin urmare, calificarea faptei este efectuată doar de instanța de judecată și nu poate fi prestabilită de către legislator pentru toți destinatarii normei juridice contravenționale.

58. Curtea relevă că legislatorul nu poate determina sancțiunea pentru fiecare situație posibilă de facto în viitor, el fixează doar anumite criterii, în limita cărora instanța stabilește și aplică sancțiunea concretă. Or, aplicarea sancțiunii de către instanța de judecată va fi una deficitară, dacă la elaborarea legii și stabilirea sancțiunii de către legiuitor nu se va ține cont de posibilitatea determinării sancțiunii în funcție de criteriile de individualizare enunțate supra.

59. Astfel, individualizarea judiciară se poate realiza doar în baza unor mecanisme de apreciere reglementate de lege, fiind astfel o expresie a principiului legalității.

3.1.2. Principiul proporționalității sancțiunilor

60. Curtea subliniază că în lipsa unei sancțiuni relativ determinate și a altor mecanisme de individualizare a sancțiunii în legea contravențională persoana nu are nici o posibilitate reală și adecvată de a beneficia pe cale judiciară de protejarea drepturilor sale, inclusiv de o sancțiune echitabilă.

61. Curtea reține că individualizarea sancțiunii trebuie să reflecte relația dintre sancțiune (proporția și natura acesteia) și gradul pericolului social al faptei.

62. În lipsa criteriilor de individualizare a sancțiunilor, statuate cert în cadrul legal, individualizarea judiciară nu poate fi efectiv satisfăcută față de contravenient pentru a-i asigura deplinătatea drepturilor și libertăților sale legitime.

63. Curtea relevă că principiul individualizării sancțiunilor contravenționale, ca și cel al pedepselor în dreptul penal, trebuie să se afirme într-un cadru al **deplinătății drepturilor fundamentale,**

64. În acest sens, Curtea, în Hotărârea nr.7 din 16 aprilie 2015, a statuat că „limitarea

exercițiului unor drepturi individuale, în considerarea unor drepturi colective [...] ce vizează [...] prevenția penală, constituie în permanență o operațiune sensibilă sub aspectul reglementării, fiind necesară menținerea unui just echilibru între interesele și drepturile individuale, pe de o parte, și cele ale societății, pe de altă parte.”

65. Curtea reține că este dreptul legislatorului să stabilească sancțiunile contravenționale, dar respectând cu strictețe proporționalitatea dintre circumstanțele faptei, caracterul și gradul de prejudiciabilitate.

66. Astfel, lipsa posibilității instanței de judecată de a aplica criteriile pentru individualizarea sancțiunii în cauza concretă și aplicarea unei sancțiuni absolut determinate nu asigură **caracterul ei echitabil.**

67. Prin urmare, acest fapt poate conduce la încălcarea criteriilor de apreciere Engel deduse din jurisprudența Curții Europene (Engel și alții v. Olanda, hotărârea din 8 iunie 1976), în cazul în care persoanei declarate vinovate de comiterea contravenției să-i fie aplicată o sancțiune care, prin caracterul și gradul de severitate, să nu fie proporțională naturii juridice a încălcării.

68. În acest sens, Curtea ține să evidențieze raționamentele Curții Europene, expuse în cauza Cumpănă și Mazăre v. România, potrivit cărora la aprecierea proporționalității pedepsei trebuie să se țină seama de efectul de descurajare al acesteia. Or, în prezența unor interese concurente dintre victima unei contravenții și contravenient, aplicarea unei sancțiuni absolut determinate fără posibilitatea individualizării acesteia nu poate justifica restabilirea echilibrului dintre drepturile victimei și cele ale făptuitorului, asigurate în cadrul unui proces.

69. Prin urmare, Curtea reține că aplicarea unei astfel de sancțiuni în toate circumstanțele, indiferent de subiect, **nu atinge scopul legitim urmărit prin sancționare.**

70. În acest context, Curtea menționează că individualizarea legislativă trebuie exercitată în măsura în care nu îngrădește sau limitează posibilitatea individualizării sancțiunii în raport cu fapta contravențională, pentru asigurarea unui just echilibru între drepturile garantate.

În speță, din motivele indicate în Hotărârea Curții Constituționale privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi ale articolului 345 alin. (2) din Codul contravențional și având în vedere că prevederile contestate din art. 439/6 din Codul contravențional se aplică automat, în particular sancțiunea demolării, atestăm că lipsa mecanismelor, prin care ar fi posibilă realizarea individualizării judiciare, se denaturează caracterul efectiv, proporțional și disuasiv al sancțiunii contravenționale, nu permite instanțelor de judecată de a exercita un control judiciar efectiv și încalcă dreptul justițiabililor de acces la justiție.

Prevederile contestate contravin prevederilor art. 22 din Constituție și art. 7 din Convenție, nici o pedeapsă fără lege, din motivele ce urmează.

Garanția consacrată la art. 7 din Convenție, element esențial al statului de drept, ocupă un loc primordial în sistemul de protecție al Convenției, astfel cum o atestă faptul că art. 15 nu autorizează nicio derogare, nici în caz de război sau de alt pericol public. Astfel cum decurge din obiectul și din scopul său, acesta trebuie interpretat și aplicat astfel încât să se asigure o protecție efectivă împotriva urmăririi penale, a condamnărilor și a sancțiunilor arbitrare [5.W. împotriva Regatului Unit, pct. 34; C.R. împotriva Regatului Unit, pct. 32; Del Río Prada împotriva Spaniei (MC), pct. 77; Vasiliauskas împotriva Lituaniei (MC), pct. 153].

Art. 7 nu se limitează la a interzice aplicarea retroactivă a dreptului penal în defavoarea inculpatului: acesta consacră totodată, la modul mai general, principiul legalității infracțiunilor și a pedepselor (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), precum și cel care dispune să nu se aplice legea penală în mod extensiv în defavoarea inculpatului, mai ales prin analogie (*ibidem*, pct. 154; Kokkinakis împotriva Greciei, pct. 52).

Noțiunea de „pedeapsă” prevăzută la art. 7 § 1 din Convenție are, de asemenea, o sferă de aplicare autonomă [G.I.E.M. SRL și alții împotriva Italiei (fond) (MC), pct. 210]. Curtea trebuie, pentru a face efectivă protecția conferită prin această dispoziție, să rămână liberă să treacă dincolo de aparențe și să aprecieze dacă o anumită măsură se transpune în fond într-o „pedeapsă” în sensul acestei dispoziții. Punctul de plecare pentru orice apreciere a existenței unei „pedepse” constă în a determina dacă măsura în cauză a fost dispusă în urma unei condamnări pentru o „infracțiune”. Acest criteriu nu este totuși decât un criteriu printre altele; lipsa unei asemenea condamnări de către instanțele interne nu este suficientă pentru a exclude existența unei „pedepse” în sensul art. 7 [G.I.E.M. SRL și alții împotriva Italiei (fond) (MC), pct. 215-219].

Conform art. 7 din Convenție, este necesar să existe un temei legal pentru condamnare și pentru aplicarea pedepsei. Sarcina Curții este aceea de a se asigura că, la momentul în care acuzatul a săvârșit fapta pentru care a fost trimis în judecată și condamnat, exista o dispoziție legală care pedepsea fapta și că pedeapsa aplicată nu depășește limitele stabilite de dispoziția respectivă [Coëme și alții împotriva Belgiei, pct. 145; Del Río Prada împotriva Spaniei (MC), pct. 80].

Potrivit prevederilor art. 30 Cod contravențional, prescripția răspunderii contravenționale, prescripția înlătură răspunderea contravențională; termenul general de prescripție a răspunderii contravenționale este de un an; iar termenul special de prescripție pentru contravențiile prevăzute la ... art. 179 este de 18 luni.

În pofida prevederilor din art. 30 Cod contravențional, potrivit prevederilor art. 439/6 Cod contravențional, demolarea construcțiilor neautorizate și defrișarea arborilor și arbuștilor se dispun de către instanța de judecată și pot fi aplicate chiar dacă este înlăturată răspunderea contravențională în temeiul art. 26 sau procesul contravențional a încetat în temeiul art. 441 alin. (1) lit. f).

În consecință, în lumina jurisprudenței Curții de la Strasbourg, prevederile contestate, art. 439/6 Cod contravențional, contravin principiului legalității infracțiunilor și a pedepselor, ceea ce presupune ca infracțiunile și pedepsele care le sancționează trebuie să fie clar definite prin lege. Noțiunea de „lege” în sensul art. 7, cum este prevăzută în alte articole ale Convenției, implică anumite condiții calitative, în special cele de accesibilitate și de previzibilitate [Cantoni împotriva Franței, pct. 29; Kafkaris împotriva Ciprului (MC), pct. 140; Del Río Prada împotriva

Spaniei (MC), pct. 91; *Perinçek împotriva Elveției* (MC), pct. 134]. Aceste condiții calitative trebuie îndeplinite atât pentru definirea unei infracțiuni (*Jorgic împotriva Germaniei*, pct. 103-114) cât și pentru pedeapsa pe care aceasta o implică sau pentru durata pedepsei (*Kafkaris împotriva Ciprului* (MC), pct. 150; *Camilleri împotriva Maltei*, pct. 39-45, referitor la previzibilitatea standardelor de pedepse aplicabile, care depind în întregime de alegerea instanței de judecată competente de către procuror și nu de criterii stabilite de lege). Lipsa „calității legii” privind definiția infracțiunii sau pedeapsa aplicabilă duce la încălcarea art. 7 din Convenție [*Kafkaris împotriva Ciprului* (MC), pct. 150 și 152].

F. Lista documentelor relevante (dacă este cazul)⁶

a) materialele cauzei pendinte.

⁶ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va enumera documentele relevante (extrasul cu prevederile normative contestate, alte hotărâri sau decizii ale Curții Constituționale cu un obiect similar, alte hotărâri sau decizii cu obiect similar pronunțate de alte curți constituționale, jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului, studii de drept comparat), pe care le va anexa.

G. Declarația și semnătura autorului sesizării⁷

Declar pe propria mea onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice.

Zama Vitalie ___[semnat digital]___

mun. Chișinău, 24 octombrie 2023

Digitally signed by Zama Vitalie
Date: 2023.10.24 11:39:08 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

⁷ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va declara pe propria sa onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice, semnând la final.

CURTEA DE APEL BĂLȚI

Dosarul nr.4r-387/2023

ÎNCHEIERE

25 octombrie anul 2023

municipiul Bălți

Colegiul penal al Curții de Apel Bălți

Având în componența sa:

Președintele ședinței de judecată
Judecătorii:

Rotaru Ala
Revenco Angela, Pușca Dumitru

Examinînd în ședință publică cererea avocatului Zama Vitalie privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art.439/6 alin.(1), (3), (4) Cod Contravențional în cauza contravențională în baza art.179 Cod Contravențional al RM în privința lui Captari Clavdia

CONSTATĂ:

Prin hotărârea Judecătoriei Soroca sediul Central din 15.02.2022 s-a încetat cauza contravențională de învinuire a cet.Captari Clavdia de comitere a contravenției prevăzute de art.179 Cod Contravențional al RM.

Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 07.06.2022 a fost admis recursul părții vătămate Moșan Lilian declarat împotriva hotărârii Judecătoriei Soroca sediul Central din 15.02.2022 în cauza lui Captari Clavdia, cu casarea respectivei hotărâri și remiterea cauzei la rejudecare în aceeași instanță în alt complet de judecată.

Prin hotărârea Judecătoriei Soroca sediul Central din 03.03.2023 Captari Clavdia a fost recunoscută vinovată în comiterea contravenției prevăzute de art.179 Cod contravențional, fiind liberată de răspundere contravențională pe motivul expirării termenului de prescripție de tragere la răspundere contravențională, cu încetarea procesului contravențional și s-a obligat Captari Clavdia în temeiul art.439/6 alin.(1) Cod contravențional, să demoleze construcția capitală (garaj) amplasată pe str.Calea Băltului 85 ap.1, mun.Soroca, cu readucerea situației la poziția inițială.

Hotărârea instanței de fond a fost contestată cu recurs de către avocatul Igor Craveț în interesele lui Captari Clavdia, invocând dezacordul cu hotărârea adoptată, din următoarele motive:

-Instanța de fond nu a aplicat corect legea, a ignorat probele administrate de Captari Clavdia în cadrul examinării cauzei, a apreciat probe care nu au forță probantă, iar toate acestea au dus la emiterea unei hotărâri nelegitime și pasibilă de a fi casată parțial.

-Instanța de fond nu a atras atenția asupra faptului că garajul situat în mun.Soroca, str.Calea Băltului nr.85, este autorizat deoarece există autorizație de construire, nu a atras atenția asupra faptului că, garajul conform extrasului din dosarul cadastral este menționat în planul cadastral din data de 05.09.2012.

-Instanța de fond s-a bazat în hotărârea sa pe niște poze la care victima Moșan Lilian a declarat că ele sunt din anul 2017 iar pe acele poze garajul nu există, doar la obiecțiile noastre că acele poze administrate de către Moșan Lilian, nu este clar unde au fost captate nu este nici o dovadă că acele poze reprezintă sectorul de teren pe care este construit garajul, și de fapt nici nu poate fi pentru că garajul conform și declarației notariale depusă de către fostul proprietar Vovc Vladimir, garajul a fost construit în termenul stabilit în autorizația de construcție.

-Mai mult instanța a dat apreciere critică declarației notariale și a apreciat pozitiv și s-a bazat în hotărârea s-a pe declarația administrată de către reprezentantul primăriei, pretinsă a fi scrisă de Captari Clavdia în biroul reprezentantului de la Direcția Supraveghere Tehnică, Valentin Văscăuțan, care în cursul examinării cauzei s-a prezentat și a recunoscut că declarația prin care Captari Clavdia se pretinde că recunoaște că a fost construit în anul 2018 adresată către Direcția Supraveghere Tehnică, de către Captari Clavdia nu a fost depusă, deoarece la întrebarea dacă a fost Doamna Captari Clavdia personal să depună așa o declarație? Atunci reprezentantul V.Văscăuțan al Direcției Supraveghere Tehnică a răspuns clar că această declarație a fost prezentată de către o persoană dar nici de cum de Doamna Captari Clavdia, mai mult ca atât, această declarație este foarte dubioasă, deoarece conținutul ei constă dintr-un limbaj român și un vocabular avansat, iar doamna Captari Clavdia nu poate nici scrie în limba română și nici să citească, mai mult la sfârșit pe această declarație sunt prezenta inscripții în limba rusă, de care Doamna Captari Clavdia nu cunoaște.

-Mai mult ca atât, în cadrul examinării cauzei, instanța de fond a ignorat probele administrate de către Captari Clavdia, din practica judiciară, unde sunt anexate la materialele cauzei o cauză de judecată, unde în calitate de victimă este Doamna Captari Clavdia iar în calitate de contravenient este anume Moșan Lilian, iar acel caz se referă la o construcție abuzivă fără nici un fel de acte permissive de construire fără certificat de urbanism și totuși CA Bălți nu a admis demolarea acelei construcții (a se vedea hotărârea). Iar acest caz este vădit pur o răzbunare a vecinului Moșan Lilian împotriva Doamnei Captari Clavdia. Ignorând aceste probe instanța de fond aduce vădită atingere securității raporturilor juridice prin aplicarea ne uniformă a practicii judiciare.

-Solicitând admiterea recursului înaintat, casarea parțială a hotărârii atacate, cu emiterea unei noi hotărâri, prin care Captari Clavdia să fie recunoscută nevinovată, iar demolarea să nu fie admisă.

Împotriva hotărârii instanței de fond a depus recurs suplimentar și Captari Clavdia, invocând în motivare următoarele considerente:

-În vara anului 2016 am cumpărat casa în or.Soroca, ca să trăesc la bătrînete mai ușor și să fiu mai aproape de feciorul meu, că sunt în vîrstă și am nevoie de ajutor, eu merg greu, mai am și soțul meu că stă în casă, greu merge, este la grupa II.

-La Soroca nu am venit îndată să locuiesc, am venit în vara anului 2019. Cînd am cumpărat casa cu mai mulți proprietari, dar cu ograda și intrarea aparte, așa cum sunt în documentele, care mi-a dat fostul proprietar, dar vecinul Moșan Lilian, domiciliat pe Calea Bălțului 85/2 în timp cît nu am locuit, s-a construit depășind hotarul, a luat gardul și a trecut la construcția pe pămîntul meu fără să-mi zică nimic, cînd am cerut explicație- de ce a mutat gardul și a construit pe pămîntul care îmi aparține nici macar să ne pue la cuniștinșă cu faptele care le-a făcut ne mai vorbind că trebuia să ceară accord de la toși vecini. De atunci sunt aproape 4 ani, s-au început problemele, trecînd la noi în ogradă și amenințîndu-ne că dacă nu tăcem, o să ne alunge de la casa mea că are voe să facă tot ce vrea și dacă nu ne place putem să ne ducem de unde am venit.

-Chiar și pînă în ziua de astăzi, avînd o fereastră ce dă în ograda mea, care după ce s-a împărțit ograda comună, trebuia să fie numai pentru lumină, așa cum avem noi cu alt vecin - e numai pentru lumină, deschide fereastra scoate capul pe fereastră fără nici o rușine sau teamă să vadă cine vine la noi, scutură cîrpele de praf în cap la mine cînd trec eu noaptea, de 4 ani zădară cîinii mei îi bate cu pietre; la sărbătorile de iarnă și împușca, asta face ca să mă cert cu vecina de la vale; cîinii fac gălăgie și nu pot dormi vecinii, îmi zice o să mă scoată mahala din casă și să mă duc de unde am venit. Cînd vine cineva la mine să ma ajute cu ceva dacă am nevoie scote capul pe fereastră și îl alungă (așa cum am dovezi). În data de 13 iulie 2021 ora 18.56 au venit la mine niște meșteri ca să fac fasada la casă d.Moșan a scos capul pe fereastră și le-a spus să se ducă, să nu-mi facă lucrul, în caz contrar o să aibă probleme mari dacă o să lucreze la mine.

-O altă întîmplare în audust 2019, cînd erau în ogradă doi bărbați și mă ajutau în gospodărie, d.Moșan a trecut fără voie în ogradă la mine și a sărit la bătaie la unul din ei, avem plîngere la poliție din 5.09.2019, acestea două persoane au dat mărturii la poliție ce și cum s-a întîmplat.

-În acești 4 lungi ani cite mi-a făcut, a scris la poliție rutieră că cînd vine fiul meu la mine să-mi aducă ceva ori să ne ia la spital, sau pentru analize de singe trage mașina la poartă, noi amîndoi greu mergem, d.Moșan a scris plîngere din alt nume nu din numele lui de pe o stradă, că polițistul de sector nu a găsit pe nimeni la adresa de pe plîngere, a scris de două ori, că îl caută poliția pe fiul meu că ar fi fost un criminal, m-am speriat că mi s-a ridicat și tensiunea, dar criminalii sunt alții, criminalii știu cum să se poarte. Fiul meu a plătit și amenda, pentru ce?

-În toți acești ani apele residuale le-a turnat la mine (sunt probe cum vine apa cu spumă la găini), de nenumărate ori am chemat 112 - cînd veneau, cînd nu veneau, Veneau tîrziu, apa intră deacum în pămînt, vedeau, faceu proces-verbal la fața locului și ne dădeau răspuns că nu s-a adevărit, sau s-a adevărit în parte, că s-a vorbit preventiv și la următoarea dată, dacă se va repeta se vor lua măsuri, așa cum sînt anexate toate răspunsurile. Pînă la momentul cînd la mine era fiica mea și a filmat cu telefonul cum venea apa în ocol la găini. Am scris plîngere la poliție, anexînd și probele care le avem, răspunsul a fost la fel, că s-a dus convorbire cu d.Moșan să nu se repete.

-În data de 7 iulie 2021 cu aceste probe am fost la oficiul ecologic de la primărie, scriînd plîngere și anexînd și probele, ne-au spus că vor veni la cercetări la fața locului și în data de 20.07.2021 au venit de la ecologie și au constatat că d.Moșan - familie de 4 persoane nu aveau canalizație, nici măcar o groapă ecogica pentru apele residuale, dîndu-i un termen pentru a ameliora situația. După ce a plecat agentul constator; d.Moșan și cu soția sa pe la orele 18.55, cînd mă duceam la găini a sărit la ceartă, întrebîndu-mă de nenumărate ori cu un ton de voce banditex și mafios, dacă mai vrea să mai trăesc aici și de ce am scris plîngere că voi vedea dacă știu să scriu plîngeri, dîndu-mi de înțeles - bine că nu o să am pace în ograda mea, eu am chemat 112 și am spus tot la grupa operativă, așa că dovedește procesul verbal întocmit și semnat de mine.

-Ca răspuns dat de sectoristul Danilevici Oleg că a luat cunoștința cu plîngerea, nu sînt probe de ajuns și a dus convorbire că pe viitor să nu se repete, în caz contrar va fi tras la răspundere conform legislației în vigoare.

-Eu mă întreb, ce probe să mai am, ce dovadă mai trebuie ca să luați măsuri??? Tot că probele nu sînt de ajuns, am scris la poliție în data de 18.02.2020, că d.Moșan m-a lovit cu piatra în cap, cînd închideam găinile în ocol. Am fost chemată la sectorul de poliție să discutăm cum s-a întîmplat, desigur d.Moșan a negat tot, zicînd de fața inspectorului că trabue să mă duc la lecuire. Eu piatra cu care m-a lovit am pus-o de o parte și am luat-o la poliție, vecinul a văzut piatra și după ce am terminat la sectorul de poliție a plecat înaintea noastră, nu am dovedit să ajung la

mașină, că d.Moșan a sunat la sectorist și l-a anunțat că a găsit de unde a căzut piatra - la mine în ogradă... da de unde știe el ce este la mine în ogradă?

-Noi am pus piatra unde a arătat d.Moșan (de față cu sectoristul, care era atunci pe sector, piatra a intrat unde a zis s-o punem, numai că de atunci piatra stă acolo, unde am pus-o, a intrat cu greu și nu putea să cadă, și acum stă și nu cade, cum a putut să cadă atunci în cap la mine?

-În data de 31.07.2021 am început lucrările de fasada și întreținere a gospodăriei, d.Moșan a chemat poliția pentru că construiesc fără autorizație, dar autorizația nu necesită pentru lucrările la întreținerea bunului, îndată a venit grupa operativă, când eu de nenumărate ori am chemat 112, pentru d.Moșan construia casa fără autorizație și nu a venit nimeni, motivînd că poliția se ocupă de ordinea publică - nu de construcții. Dar dacă și au venit, ex. cu apele residuale, ca totdeauna nu sînt dovezi deajuns, dar dacă și sînt careva probe, nu s-a luat nici o măsură, numai convorbiri de profilaxie.

-Din toate ce am descris mai sus și de toate răspunsurile și probele ce le am trag concluzie D-ră, Danilevici Oleg și Dumitru Manea sînt de partea lui d.Moșan Lilian și nu sînt imparțial cum a trebui să fie, să facă pe dreptate - dupa Lege, cine încalcă Legea și se poartă urît - răspunde.

-Sectoristul Danilevici Oleg cînd de nenumărate ori m-am adresat cu plîngere din partea la apele residuale, care d.Moșan mi le dădea în fiecare zi după arele 17 (știind că nu o să mai vie nimeni, chiar și dacă chemam 112 ori sectoristul la ora această ziua de muncă era terminată) mi-a dat răspunsurile toate la fel - că faptele nu sau adevărit, nu sînt probe și a duc convorbiri de profilaxie cu d.Moșan, dar cînd i-am dat filmate ca probe, ne-a spus că toate materialele le-a transmis la primărie la oficiul de ecologie, ne-am adresat la oficiu să vedem ce măsuri se vor lua, dar ne-au răspuns ca de la poliție nu l-au transmis nimic.

-Tot d-l Danilevici ne-a dat în judecată la plîngerea lui d.Moșan că construim fără autorizație, dar noi am făcut lucrări de fasada și întreținere a gospodăriei. Cînd Danilevici ne-a adus la cunoștință cu plîngerea, am dat explicație și am pus la dispoziție toate documentele care le avem: patent de la oficiul S.F.S Soroca, planul gospodăriei, articolul 14 C.Contravențional care spune clar, că lucrările de întreținere a bunurilor nu au nevoie de autorizație.

-La fel și subalternul Dumitru Manea ne-a dat răspuns foarte imparțial la sesizarea din partea noastră că construiește fără autorizație, fapte care s-au dovedit, ne-a răspuns că d.Moșan avea drept să construiască cu toate că cunoaște că construcția necesită de autorizație și acord de la toți vecinii, care d.Moșan nici măcar nu a cerut de la nici un vecin.

-Mai sus menționați se întîmplă pentru că d.Moșan a fost și el cîndva polițist, eliberat din funcție pentru purtări urîte și ne disciplinate, și fiind foști colegi nu procedează în conformitate cu Legea.

-Tot, ce am descris mai sus, sînt doar întîmplările care am putut să aduc careva dovezi, dar toate ce s-au întîmplat în acești ani de fiecare zi, care nu pot să le dovedesc, cum fecorii lui îmi arată că sunt nenormală, aruncă din urma mea (nu mă lovesc cu cioturi de măr sau oasele de la cîinii lui; eu cînd es în curte pentru necesitățile gospodăriei, nu es ca să mă cert, da și d.Moșan știe că eu nu pot să fotografiez și să filmez cu telefonul, copii vin și pleacă, dar cînd sunt copii mei la mine - nu face nici o mișcare, cum că nici nu sînt pe lume, cum pleacă ei și se începe, vecinii de la vale nu pot vedea ce se întîmplă între noi și el de aceste lucruri și se folosește.

-Sînt în vista, am 82 de ani și soțul 84 de ani. De cîteva lunii nu pot merge, nu pot ieși din casa, înainte cu greu dar puteam să es afara prin ogradă, la cîine și la găini, soțul e invalid de grupa II, stă numai în casă. Trăim cu o pensie mica că nu ajunge pentru medicamentele, pentru mincare și să plătim pentru serviciile comunale.

-Îmi face multe probleme vecinul Moșan Lilian: de cînd am venit cu traiul mai aproape de copii, noi trăim singuri, știe ca nu are cine să ne apere și își bate joc de noi, ne amenință și ne terorizează că o să-mi strice garajul, la nici un vecin nu încurcă, numai lui îi încurcă. Nu pot să merg în ogradă la mine, că mă numește cu cuvinte murdare, cu cuvinte urite, chiar la 9 ianuarie 2023, am ieșit afara ca să dau de mîncate la găini, vecinul Moșan Lilian și cu soția au deschis fereastra și mi-au zis cuvinte necenzurate, au aruncat un lighian cu apa residuale și mi-au zis să nu trec pe lângă fereastra lor, eu am dovedit și m-am dat după ușa la garaj, nu am zis nimic, dar ei cu haz vorbeau: „Nu zice nimic, a muzit, se uită cum curg zoile pe muchia fundamentului”.

-Pe data de 30 martie 2023 am chemat 112, deoarece a aruncat în ogradă la mine cu pitarde ca să sperie cîinele și pe noi tot.

-Acum eu nu pot ieși afară, vecinul Moșan Lilian nu are cu cine se „distra”, dar măcar noaptea deschide fereastra și zădara cîinele ori împușcă.

Cu părere de rău, acesta este adevărul.

-Soicîtînd admiterea recursului, casarea parțială a hotărîrii atacate, cu emiterea unei noi hotărîri prin care Captari Clavdia să fie recunoscută nevinovată iar demolarea să nu fie admisă.

În cadrul judecării recursului declarat avocatul Vitalie Zama în interesele contravenientei Captari Clavdia, la 24.10.2023 a înaintat cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art.439/6 alin.(1), (3) și (4) Cod contravențional în cauza contravențională în privința lui Captari Clavdia, solicitînd sesizarea Curții Constituționale a Republicii Moldova, referitor la excepția de neconstituționalitate menționată, cu suspendarea procedurii de examinare a cauzei contravenționale în privința lui Captari Clavdia în baza art.179 Cod contravențional.

În motivarea cererii și sesizării avocatul Vitalie Zama a invocat următoarele considerente:

-Pe rolul Curții de Apel Bălți se află în ordine de recurs cauza contravențională în privința lui Captari Clavdia, art.179 Cod contravențional, instanța de fond aplicînd prevederile art.439/6 alin.(1) Cod contravențional.

-Considerăm că art.439/6 alin.(1), (3) și (4) Cod contravențional contravine prevederilor Constituției RM, art.1 alin.(3); art.20, art.22, art.28 și art.46, de asemenea, contravine prevederilor art.6, 7 și 8 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, și art.1 Protocolul adițional la Convenție.

-Potrivit art.7 Cod de procedură penală,

(3) În cazul existenței incertitudinii cu privire la constituționalitatea legilor și a hotărîrilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărîrilor și a ordonanțelor Guvernului, care urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității acestora.

(3/1) La ridicarea excepției de neconstituționalitate și la sesizarea Curții Constituționale, instanța de judecată nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității normelor contestate cu prevederile Constituției, limitîndu-se la verificarea îndeplinirii următoarelor condiții:

a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție;

b) excepția este ridicată de către una dintre părți sau de reprezentantul acesteia ori de către instanța de judecată din oficiu;

c) prevederile contestate urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei;

d) nu există o hotărîre anterioară a Curții Constituționale avînd ca obiect prevederile contestate.

-Hotărârea Curții Constituționale din 09.02.2016 pentru interpretarea articolului 135 alin.(1) lit.a) și g) din Constituția Republicii Moldova (excepția de neconstituționalitate)

-Dreptul la un proces echitabil.

58. Potrivit articolului 20 din Constituție, orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

59. În Hotărârea nr.14 din 15 noiembrie 2012 Curtea a statuat:

„50. [...] principiul accesului liber la justiție urmează a fi privit nu doar ca o garanție fundamentală pentru exercitarea efectivă a drepturilor și libertăților persoanei, ci și ca o normă imperativă chemată să dea sens noțiunii de "stat de drept". Or, conform art.1 alin.(3) din Constituție, Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.

51. Din perspectiva guvernării drepturilor și libertăților fundamentale, este de menționat că, potrivit art. 15 din Legea Supremă, care garantează principiul universalității, cetățenii Republicii Moldova beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea."

60. Curtea menționează că accesul liber la justiție constituie un aspect inerent al dreptului la un proces echitabil, principiu complex, cuprinzând mai multe relații și drepturi fundamentale, prin care se poate garanta exercitarea lui deplină. Fără un acces efectiv la o instanță, drepturile oferite justițiabililor ar fi iluzorii.

61. Astfel, dreptul de acces la justiție este înțeles ca un drept de acces concret și efectiv, care presupune ca justițiabilul să beneficieze de o posibilitate clară și concretă de a contesta un act constituind o atingere adusă drepturilor sale.

62. Curtea reține că, pentru asigurarea protecției efective a drepturilor omului, nu este suficient a consacra drepturile materiale și a preciza pe cale constituțională condițiile minime pentru realizarea unei justiții echitabile, condiții întregite cu legi organice cu privire la organizarea și funcționarea instanțelor judecătorești. Este necesar, de asemenea, a stabili unele garanții procedurale de natură să consolideze mecanismele de protecție a acestor drepturi. Prin respectivele garanții procedurale, dreptul la un proces echitabil urmează a fi asigurat, în consecință, efectiv și eficient.

63. Curtea subliniază că dreptul la un proces echitabil presupune eo ipso prezumția de conformitate a actelor normative interpretate și aplicate de instanța judecătorească în actul de înfăptuire a justiției cu normele constituționale și legislația internațională.

64. În acest context, Curtea reține că soluționarea unui litigiu nu poate implica promovarea unui drept prin intermediul unor norme neconstituționale.

78. Fiind un instrument de apărare a drepturilor și libertăților fundamentale, excepția de neconstituționalitate poate fi invocată într-un proces declanșat și doar în cazul în care are incidență în soluționarea cauzei aflate pe rolul instanței de judecată.

79. Astfel, controlul concret de constituționalitate pe cale de excepție constituie singurul instrument prin intermediul căruia cetățeanul are posibilitatea de a acționa pentru a se apăra împotriva legislatorului însuși, în cazul în care, prin lege, drepturile sale constituționale sunt încălcate.

80. Curtea menționează că dreptul de acces al cetățenilor prin intermediul excepției de neconstituționalitate la instanța constituțională reprezintă un aspect al dreptului la un proces echitabil. Această cale indirectă, care permite cetățenilor accesul la justiția constituțională, oferă, de asemenea, posibilitate Curții Constituționale, în calitatea sa de garant al supremației Constituției, să-și exercite

controlul asupra puterii legiuitoare cu privire la respectarea catalogului drepturilor si libertăților fundamentale.

81. Potrivit prevederilor legale, în momentul acceptării excepției de neconstituționalitate, judecătorul dispune, prin încheiere, suspendarea procesului. Curtea reține că suspendarea procesului până la soluționarea de către Curtea Constituțională a excepției de neconstituționalitate este necesară pentru a exclude aplicarea normelor contrare Constituției la soluționarea unei cauze.

82. Curtea reține că judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

(1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin.(1) lit.a) din Constituție;

(2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică faptul că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

(3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

(4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

83. Curtea reține că verificarea constituționalității normelor contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale. Astfel, judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar în condițiile menționate la paragraful 82.

84. În cauza Ivanciuc v.Romania (decizia nr.18624/03), fiind invocat refuzul instanței de judecată de a sesiza Curtea Constituțională cu o excepție de neconstituționalitate, Curtea Europeană a menționat: „Este conform funcționării unui asemenea mecanism faptul că judecătorul verifică dacă poate sau trebuie să depună o cerere preliminară, asigurându-se că aceasta trebuie să fie rezolvată pentru a permite să se soluționeze litigiul pe care este chemat să-l cunoască. Acestea fiind zise, nu este exclus ca, în unele circumstanțe, refuzul exprimat de o instanță națională, chemată să se pronunțe în ultimă instanță, ar putea aduce atingere principiului echității procedurii, așa cum este enunțat la articolul 6 § 1 al Convenției, în special atunci când un asemenea refuz este atins de arbitrar (Coeme și alții v.Belgia, nr.32492/96, 32547/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96 și 33210/96, § 114, CEDO 2000-VII și Wynen v.Belgia, nr.32576/96, § 41, CEDO 2002-VIII)”.

85. Totodată, în cauza Pronina v. Ucraina (no.63566/00) Curtea Europeană a statuat că dispozițiile Convenției Europene nu garantează dreptul de acces la o instanță cu competența de a invalida sau de a nesocoti o dispoziție legală, ori de a da o interpretare oficială acesteia. De asemenea, a reținut că prevederile art. 6 din Convenție nu garantează dreptul ca o instanță națională sau internațională să fie sesizată cu o chestiune prejudiciară. În același timp, față de sistemul de drept ucrainean, în care persoanele fizice nu pot sesiza direct instanța constituțională, ci numai prin intermediul instanțelor de fond, care au o marjă de apreciere în privința sesizării, Curtea Europeană a statuat că instanțele au omis să analizeze cererea reclamantei din punctul de vedere al compatibilității cu dispozițiile constituționale și, prin urmare, ignorând acest aspect, deși el era specific, important și pertinent, au determinat încălcarea dispozițiilor art.6 paragraful 1 din Convenție.

86. Curtea reține că, prin ignorarea excepției de neconstituționalitate și rezolvarea litigiului fără soluționarea prealabilă a excepției de către instanța de contencios constituțional, judecătorul ordinar ar dobândi prerogative improprii instanței judecătorești. (altfel, arogându-se astfel competentele Curții Constituționale!!!!)

87. Având în vedere cele menționate, orice instanță judiciară chemată să soluționeze un litigiu, în ipoteza unei îndoieli cu privire la constituționalitatea unei dispoziții, are atât puterea, cât și obligația să se adreseze Curții Constituționale.

108. Curtea menționează că edictarea și aplicarea corectă, uniformă și în spiritul principiilor constituționale a legii reprezintă pilonul statului de drept, iar, în

consecință, excepția de neconstituționalitate constituie o garanție constituțională a drepturilor și libertăților conferite cetățenilor pentru apărarea lor împotriva unor eventuale abateri ale legiuitorului prin instituirea unor norme contrare Constituției. Curtea Constituțională, având rolul de garant al supremației Constituției, devine garantul acestor drepturi și libertăți.

-În temeiul celor de mai sus și în temeiul prevederilor art.7 Cod de procedură penală, art.135 din Constituția Republicii Moldova, solicit admiterea cererii, emiterea încheierii de: -ridicare a excepției de neconstituționalitate a prevederilor art.439/6 alin.(1), (3) și (4) Cod contravențional; -sesizarea Curții Constituționale a Republicii Moldova, referitor la excepția de neconstituționalitate indicată mai sus; -suspendarea procedurii de examinare a cauzei contravenționale în privința lui Captari Clavdia, art.179 Cod contravențional.

În sesizarea Curții Constituționale a Republicii Moldova, referitor la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art.439/6 alin.(1), (3) și (4) Cod contravențional, avocatul Zama Vitalie a invocat următoarele considerente:

-Obiectul sesizării. Obiectul prezentei sesizări constituie prevederile art.439/6 alin.(1), (3) și (4) Cod contravențional:

Articolul 439/6. Demolarea construcțiilor neautorizate și defrișarea arborilor și arbuștilor

(1) Demolarea construcțiilor neautorizate se aplică în cazul faptelor prevăzute la art.116, 134, 134¹, 168, art.177 alin.(3), alin.(4) lit.c) și d), art.178, 179 și 226 și atrage, după caz, remedierea construcțiilor afectate în urma intervențiilor neautorizate.

(3) Demolarea construcțiilor neautorizate și defrișarea arborilor și arbuștilor se dispun de către instanța de judecată și pot fi aplicate chiar dacă este înlăturată răspunderea contravențională în temeiul art.26 sau procesul contravențional a încetat în temeiul art.441 alin.(1) lit.f).

(4) Demolarea construcțiilor neautorizate și defrișarea arborilor și arbuștilor se execută de către contravenient pe cont propriu sau de către autoritățile administrației publice locale din contul proprietarului;

-Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție. Constatăm incidența următoarelor prevederi din Constituție:

-art.1 alin. (3) [care garantează preeminența dreptului]:

Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

-art.20 [care garantează accesul liber la justiție]:

Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

-art.22 [care garantează neretroactivitatea legii]:

Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decît cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.

-art.28 [care garantează viața intimă, familială și privată]:

Statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată.

-art.46 alin.(1) și (2) [care garantează dreptul la proprietate privată și protecția acestuia] din Constituție:

(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sînt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decît pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire;

-Argumentarea pretensei încălcări a unuia sau a mai multor drepturi garantate de Constituție. Prevederile contestate contravin prevederilor art.46 din Constituție și art.1 din Protocolul nr.1 la Convenție, dreptul la proprietate privată și protecția acestuia, din motivele ce urmează;

-De principiu, demolarea bunurilor trebuie considerată o ingerință în dreptul de proprietate, garantat, între altele, de art.46 din Constituție și de art. 1 din Protocolul nr.1 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului (în continuare - CEDO), pentru că lipsește persoana vizată de o parte din bunurile sale;

-În acest sens, Curtea Constituțională a stabilit că „[î]n cazul în care există o ingerință în dreptul de proprietate, aceasta urmează să fie justificată de către stat. Pentru a putea fi justificată, orice ingerință în exercitarea dreptului de proprietate trebuie să servească unui scop legitim de utilitate publică sau unui interes general. În același timp, aceasta trebuie să fie proporțională scopului legitim urmărit, adică să se asigure un just echilibru între protecția dreptului de proprietate și interesul public” - Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.21 din 20 octombrie 2011 privind interpretarea articolului 46 alin.(3) din Constituție (sesizarea nr.17b/2011), §45;

-În aceeași ordine de idei, indiferent de faptul dacă demolarea a fost calificată ca fiind o „pedeapsă”, în sensul autonom al termenului, sau nu, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (în continuare - Curtea) a afirmat în mod constant că aceasta intră sub incidența celui de-al doilea paragraf al art.1 din Protocolul nr.1 la CEDO, prevedere care recunoaște statelor competența de a reglementa folosința bunurilor conform interesului general. O ingerință în sensul celui de-al doilea paragraf al art. 1 din Protocolul nr. 1 la CEDO trebuie, în primul rând, să fie prevăzută de lege;

-Totodată, legea trebuie să fie accesibilă și previzibilă. De asemenea, ingerința trebuie să urmărească unul sau mai multe scopuri legitime. În fine, Curtea a adăugat că trebuie să existe un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul sau scopurile urmărite;

-Așadar, dreptul de proprietate nu este unul absolut, ci unul relativ. El poate constitui obiectul unor limitări, care trebuie să fie prevăzute de lege, să urmărească un scop legitim și să fie proporționale în raport cu scopul urmărit. Aceste condiții rezultă din art.54 alin.(2)-(4) din Constituție. Dacă aceste condiții sunt respectate în contextul dispunerii confiscării bunurilor, atunci nu putem vorbi despre o încălcare a dreptului de proprietate;

-În cele din urmă, instanțelor de judecată le revine sarcina de a verifica, în fiecare caz particular, dacă demolarea bunurilor este proporțională cu situația care a determinat-o și dacă măsura în discuție nu atinge esența (nucleul) dreptului de proprietate. Soluția depinde de o examinare detaliată a faptelor, nu de o aplicare mecanică a silogismului, în dependență de primul pasaj citit din vreun text de lege;

-Prevederile contestate contravin prevederilor art.28 din Constituție și art.8 din Convenție, dreptul la respectul vieții private, din motivele ce urmează;

-Potrivit jurisprudenței constantate a Curții de la Strasbourg, demolarea casei construite fără autorizație, în lipsa examinării proporționalității măsurii, contravine Convenției;

-În hotărârea din 21 aprilie 2016 pronunțată în cauza Ivanova și Cherkezov împotriva Bulgariei (cererea nr.46577/15) - cauza privește plângerea unui cuplu cu privire la decizia de demolare a casei în care locuiesc, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a hotărât că ar exista o încălcare a articolului 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie și a domiciliului) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, în cazul în care decizia de demolare a casei va fi pusă în executare fără o revizuire adecvată a proporționalității în lumina circumstanțelor personale ale reclamantilor;

-În ceea ce privește necesitatea ingerinței, Curtea a considerat că procedura internă nu respectă condițiile prevăzute de jurisprudența sa, potrivit cărora orice persoană care riscă o pierdere a imobilului său - indiferent dacă aparține sau nu unui grup vulnerabil - trebuie, în principiu, să poată obține determinarea de către un tribunal independent a proporționalității măsurii care duce la pierderea casei;

-Procedurile în care dna Ivanova solicitase revizuirea judiciară a deciziei de demolare, s-au concentrat în întregime dacă imobilul a fost construit fără autorizație și dacă aceasta era scutită de demolare sub o normă tranzitorie a dreptului intern;

-În recursul său, dna Ivanova a argumentat că respectivul imobil era singura ei locuință și că ar fi grav afectată de demolarea ei. Cu toate acestea, Curtea Supremă Administrativă nu a abordat aceste puncte, întrucât în conformitate cu legislația bulgară nu erau relevante pentru legalitatea deciziei de demolare. În conformitate cu dispozițiile relevante, astfel cum au fost interpretate de instanțele administrative, nu le putea cere autorităților să se abțină de la demolarea unei case pe baza faptului că acest lucru ar cauza un prejudiciu disproporționat celor afectați de această măsură;

-Curtea a subliniat că echilibrul dintre drepturile celor care stau să-și piardă locuința, ca urmare a unei decizii de demolare și interesul public pentru a asigura punerea în aplicare efectivă a reglementărilor privind construcțiile nu ar putea, ca regulă să fie anulată de o reglementare absolută care să nu permită excepții; acest lucru ar putea fi, în mod normal, examinat în fiecare caz în parte. În cele din urmă, implicarea serviciilor sociale, care a avut loc numai după notificarea Guvernului a cererii în fața Curții Europene a Drepturilor Omului, nu poate compensa lipsa unei evaluări adecvate a proporționalității. În orice caz, în observațiile prezentate Curții, Guvernul a subliniat faptul că autoritățile nu au obligația de a furniza reclamanților alternative de cazare;

-În concluzie, reclamanții nu au avut la dispoziție o procedură pentru a obține revizuirea cuprinzătoare a proporționalității demolării imobilului. În consecință, s-ar încălca articolul 8 în cazul în care decizia de demolare a imobilului va fi pusă în executare fără o astfel de revizuire;

-Prevederile contestate contravin prevederilor art.20 din Constituție și art.6 din Convenție, dreptul la un proces echitabil, din motivele ce urmează;

-Hotărârea Curții Constituționale privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi ale articolului 345 alin.(2) din Codul contravențional (individualizarea sancțiunii):

42. Potrivit articolului 20 din Constituție, orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

43. Curtea menționează că accesul liber la justiție constituie un aspect inerent al dreptului la un proces echitabil, principiu complex, cuprinzând mai multe relații și drepturi fundamentale, prin care se poate garanta exercitarea lui deplină. Accesul la justiție urmează a fi înțeles ca un drept de acces concret și efectiv la o instanță de plină jurisdicție.

44. Curtea reține că, potrivit raționamentelor Curții Europene expuse în cauza Chevrol v. Franța, exercitarea deplinei jurisdicții de către o instanță presupune să nu renunțe la nici una din componentele funcției de a judeca. Așadar, refuzul unei instanțe sau imposibilitatea de a se pronunța în mod independent asupra anumitor aspecte cruciale pentru soluționarea litigiului, cu care a fost sesizată, ar putea constitui o încălcare a art. 6 § 1 din Convenția Europeană.

45. Curtea menționează că dreptul de acces la justiție impune legislatorului obligația de a acorda oricărei persoane toate posibilitățile pentru a accede la instanța de judecată și a asigura efectivitatea dreptului de acces la justiție prin adoptarea unui cadru legislativ adecvat.

46. Potrivit articolului 72 alin.(3) lit.n) din Constituție, de competența Parlamentului ține reglementarea infracțiunilor, pedepselor și regimului executării acestora.

47. În același timp, Curtea menționează că prin reglementarea infracțiunilor și a pedepselor în materie penală urmează a se înțelege și competența reglementării contravențiilor și sancțiunilor contravenționale. Or, legea contravențională conține prevederi care indică de fapt natura penală a contravențiilor administrative.

48. Pornind de la raționamentele invocate în cauza Ziliberg v. Moldova din 1 februarie 2005, Curtea constată, caracterul general al legii contravenționale și scopul pedepsei, care este atât de a pedepsi, cât și de a preveni, sunt suficiente pentru a arăta că sunt aplicabile principii similare celor două legi: contravențională și penală.

49. Curtea reține, competența exclusivă a legislatorului de a reglementa care fapte constituie infracțiuni sau contravenții și care pedepse urmează a fi aplicate nu exclude obligativitatea respectării principiului legalității, care derivă din articolul 1 alin.(3) din Constituție, și anume din principiul constituțional al statului de drept.

50. În acest sens, în Hotărârea nr.6 din 16 aprilie 2015 Curtea a subliniat cu valoare de principiu:

„87. Legiuitorul are dreptul de apreciere a situațiilor ce necesită a fi reglementate prin norme legale. Acest drept semnifică posibilitatea de a decide asupra oportunității la adoptarea actului legislativ în conformitate cu politica penală promovată în interesul general.

88. Totodată, orice reglementare urmează a fi în limitele principiilor statuate în sistemul de drept în vigoare și să se subscrie principiului preeminenței dreptului.

89. Preeminența dreptului se asigură prin întreg sistemul de drept, inclusiv prin normele penale, acestea caracterizându-se prin anumite trăsături proprii, distinctive în raport cu alte categorii de norme, ce se diferențiază între ele prin caracterul și structura lor, prin sfera de incidență.”

-1.2. Principiul individualizării sancțiunii contravenționale.

51. Curtea reține că principiul constituțional al legalității impune diferențierea pedepselor stabilite pentru încălcarea legii. În acest sens, individualizarea legislativă nu este suficientă în atingerea scopului legii contravenționale atât timp cât nu este posibilă realizarea individualizării judiciare.

52. Prin individualizarea legală, legislatorul trebuie să ofere judecătorului competența de stabilire a pedepsei în anumite limite predeterminate - minimul și maximul special al pedepsei, precum și să prevadă, pentru același judecător, instrumentele care să-i permită alegerea și determinarea unei sancțiuni concrete, în raport cu particularitățile faptei și cu persoana care a comis o contravenție sau o infracțiune.

53. Curtea menționează că sancțiunea de drept contravențional, fiind o consecință a răspunderii contravenționale, trebuie să fie strict individualizată, adaptată cantitativ și calitativ la gravitatea faptei și persoana făptuitorului.

54. Art. 9 din Codul contravențional determină criteriile care urmează a fi aplicate la individualizarea sancțiunii. Astfel, la aplicarea legii contravenționale urmează să se țină cont de caracterul și de gradul prejudiciabil al contravenției, de persoana făptuitorului și de circumstanțele atenuante ori agravante.

55. Criteriile generale de individualizare a sancțiunii contravenționale sunt expuse exhaustiv de asemenea în prevederile articolului 41 din Codul contravențional.

56. Curtea reține, caracterul prejudiciabil al contravenției este determinat de obiectul juridic protejat, constituind semnul calitativ al contravenției, în timp ce gradul prejudiciabil depinde de gravitatea faptei săvârșite (valoarea daunei, forma vinovăției, motivul, scopul etc.), fiind un semn cantitativ.

57. Prin urmare, calificarea faptei este efectuată doar de instanța de judecată și nu poate fi prestabilită de către legislator pentru toți destinatarii normei juridice contravenționale.

58. Curtea relevă că legislatorul nu poate determina sancțiunea pentru fiecare situație posibilă de facto în viitor, el fixează doar anumite criterii, în limita cărora instanța stabilește și aplică sancțiunea concretă. Or, aplicarea sancțiunii de către instanța de judecată va fi una deficitară, dacă la elaborarea legii și stabilirea sancțiunii de către legiuitor nu se va ține cont de posibilitatea determinării sancțiunii în funcție de criteriile de individualizare enunțate supra.
59. Astfel, individualizarea judiciară se poate realiza doar în baza unor mecanisme de apreciere reglementate de lege, fiind astfel o expresie a principiului legalității.
- 3.1.2. Principiul proporționalității sancțiunilor.
60. Curtea subliniază că în lipsa unei sancțiuni relativ determinate și a altor mecanisme de individualizare a sancțiunii în legea contravențională persoana nu are nici o posibilitate reală și adecvată de a beneficia pe cale judiciară de protejarea drepturilor sale, inclusiv de o sancțiune echitabilă.
61. Curtea reține că individualizarea sancțiunii trebuie să reflecte relația dintre sancțiune (proporția și natura acesteia) și gradul pericolului social al faptei.
62. În lipsa criteriilor de individualizare a sancțiunilor, statuate cert în cadrul legal, individualizarea judiciară nu poate fi efectiv satisfăcută față de contravenient pentru a-i asigura deplinătatea drepturilor și libertăților sale legitime.
63. Curtea relevă că principiul individualizării sancțiunilor contravenționale, ca și cel al pedepselor în dreptul penal, trebuie să se afirme într-un cadru al deplinătății drepturilor fundamentale.
64. În acest sens, Curtea, în Hotărârea nr.7 din 16 aprilie 2015, a statuat că „limitarea exercițiului unor drepturi individuale, în considerarea unor drepturi colective [...] ce vizează [...] prevenția penală, constituie în permanență o operațiune sensibilă sub aspectul reglementării, fiind necesară menținerea unui just echilibru între interesele și drepturile individuale, pe de o parte, și cele ale societății, pe de altă parte.”
65. Curtea reține că este dreptul legislatorului să stabilească sancțiunile contravenționale, dar respectând cu strictețe proporționalitatea dintre circumstanțele faptei, caracterul și gradul de prejudiciabilitate.
66. Astfel, lipsa posibilității instanței de judecată de a aplica criteriile pentru individualizarea sancțiunii în cauza concretă și aplicarea unei sancțiuni absolut determinate nu asigură caracterul ei echitabil.
67. Prin urmare, acest fapt poate conduce la încălcarea criteriilor de apreciere deduse din jurisprudența Curții Europene (Engel și alții v. Olanda, hotărârea din 8 iunie 1976), în cazul în care persoanei declarate vinovate de comiterea contravenției să-i fie aplicată o sancțiune care, prin-caracterul și gradul de severitate, să nu fie proporțională naturii juridice a încălcării.
68. În acest sens, Curtea ține să evidențieze raționamentele Curții Europene, expuse în cauza Cumpănă și Mazăre v. România, potrivit cărora la aprecierea proporționalității pedepsei trebuie să se țină seama de efectul de descurajare al acesteia. Or, în prezența unor interese concurente dintre victima unei contravenții și contravenient, aplicarea unei sancțiuni absolut determinate fără posibilitatea individualizării acesteia nu poate justifica restabilirea echilibrului dintre drepturile victimei și cele ale făptuitorului, asigurate în cadrul unui proces.
69. Prin urmare, Curtea reține că aplicarea unei astfel de sancțiuni în toate circumstanțele, indiferent de subiect, nu atinge scopul legitim urmărit prin sancționare.
70. În acest context, Curtea menționează că individualizarea legislativă trebuie exercitată în măsura în care nu îngreunează sau limitează posibilitatea individualizării sancțiunii în raport cu fapta contravențională, pentru asigurarea unui just echilibru între drepturile garantate:

-În speță, din motivele indicate în Hotărârea Curții Constituționale privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi ale articolului 345 alin.(2) din Codul contravențional și având în vedere că prevederile contestate din art.439/6 din Codul contravențional se aplică automat, în particular sancțiunea demolării, atestăm că lipsa mecanismelor, prin care ar fi posibilă realizarea individualizării judiciare, se denaturează caracterul efectiv, proporțional și disuasiv al sancțiunii contravenționale, nu permite instanțelor de judecată de a exercita un control judiciar efectiv și încalcă dreptul justițiabililor de acces la justiție;

-Prevederile contestate contravin prevederilor art.22 din Constituție și art.7 din Convenție, nici o pedeapsă fără lege, din motivele ce urmează:

-Garanția consacrată la art.7 din Convenție, element esențial al statului de drept, ocupă un loc primordial în sistemul de protecție al Convenției, astfel cum o atestă faptul că art.15 nu autorizează nicio derogare, nici în caz de război sau de alt pericol public. Astfel cum decurge din obiectul și din scopul său, acesta trebuie interpretat și aplicat astfel încât să se asigure o protecție efectivă împotriva urmăririi penale, a condamnărilor și a sancțiunilor arbitrare [5.W. împotriva Regatului Unit, pct.34; C.R. împotriva Regatului Unit, pct.32; Del Río Prada împotriva Spaniei (MC), pct.77; Vasiliauskas împotriva Lituaniei (MC), pct.153];

-Art.7 nu se limitează la a interzice aplicarea retroactivă a dreptului penal în defavoarea inculpatului: acesta consacră totodată, la modul mai general, principiul legalității infracțiunilor și a pedepselor (nullum crimen, nulla poena sine lege), precum și cel care dispune să nu se aplice legea penală în mod extensiv în defavoarea inculpatului, mai ales prin analogie (ibidem, pct.154; Kokkinakis împotriva Greciei, pct.52);

-Noțiunea de „pedeapsă” prevăzută la art. 7 § 1 din Convenție are, de asemenea, o sferă de aplicare autonomă [G.I.E.M. SRL și alții împotriva Italiei (fond) (MC), pct. 210]. Curtea trebuie, pentru a face efectivă protecția conferită prin această dispoziție, să rămână liberă să treacă dincolo de aparențe și să aprecieze dacă o anumită măsură se transpune în fond într-o „pedeapsă” în sensul acestei dispoziții. Punctul de plecare pentru orice apreciere a existenței unei „pedepse” constă în a determina dacă măsura în cauză a fost dispusă în urma unei condamnări pentru o „infracțiune”. Acest criteriu nu este totuși decât un criteriu printre altele; lipsa unei asemenea condamnări de către instanțele interne nu este suficientă pentru a exclude existența unei „pedepse” în sensul art.7 [G.I.E.M. SRL și alții împotriva Italiei (fond) (MC), pct.215-219];

-Conform art.7 din Convenție, este necesar să existe un temei legal pentru condamnare și pentru aplicarea pedepsei. Sarcina Curții este aceea de a se asigura că, la momentul în care acuzatul a săvârșit fapta pentru care a fost trimis în judecată și condamnat, exista o dispoziție legală care pedepsea fapta și că pedeapsa aplicată nu depășește limitele stabilite de dispoziția respectivă [Coeme și alții împotriva Belgiei, pct.145; Del Río Prada împotriva Spaniei (MC), pct.80];

-Potrivit prevederilor art.30 Cod contravențional, prescripția răspunderii contravenționale, prescripția înlătură răspunderea contravențională; termenul general de prescripție a răspunderii contravenționale este de un an; iar termenul special de prescripție pentru contravențiile prevăzute la ... art.179 este de 18 luni.

-În pofida prevederilor din art.30 Cod contravențional, potrivit prevederilor art. 439/6 Cod contravențional, demolarea construcțiilor neautorizate și defrișarea arborilor și arbuștilor se dispun de către instanța de judecată și pot fi aplicate chiar dacă este înlăturată răspunderea contravențională în temeiul art.26 sau procesul contravențional a încetat în temeiul art.441 alin.(1) lit. f).

-În consecință, în lumina jurisprudenței Curții de la Strasbourg, prevederile contestate, art.439/6 Cod contravențional, contravin principiului legalității infracțiunilor și a pedepselor, ceea ce presupune ca infracțiunile și pedepsele care le sancționează trebuie să fie clar definite prin lege. Noțiunea de „lege” în sensul art.7,

cum este prevăzută în alte articole ale Convenției, implică anumite condiții calitative, în special cele de accesibilitate și de previzibilitate [Cantoni împotriva Franței, pct.29; Kafkaris împotriva Ciprului (MC), pct.140; Del Rio Prada împotriva Spaniei (MC), pct.91; Peringek împotriva Elveției (MC), pct.134], Aceste condiții calitative trebuie îndeplinite atât pentru definirea unei infracțiuni (Jorgic împotriva Germaniei, pct.103-114) cât și pentru pedeapsa pe care aceasta o implică sau pentru durata pedepsei (Kafkaris împotriva Ciprului (MC), pct.150; Camilleri împotriva Maltei, pct.39-45, referitor la previzibilitatea standardelor de pedepse aplicabile, care depind în întregime de alegerea instanței de judecată competente de către procuror și nu de criterii stabilite de lege). Lipsa „calității legii” privind definiția infracțiunii sau pedeapsa aplicabilă duce la încălcarea art. 7 din Convenție [Kafkaris împotriva Ciprului (MC), pct.150 și 152].

Avocatul Zama Vitalie în interesele contravenientei Captari Clavdia în ședința instanței de recurs nu s-a prezentat, deși a fost citat legal.

În ședința instanței de recurs Captari Clavdia nu s-a prezentat, deși a fost citată legal.

Victima Moșan Lilia în ședința instanței de recurs a solicitat respingerea cererii avocatului Zama Vitalie privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art.439/6 alin.(1), (3), (4) Cod Contravențional.

În ședința instanței de recurs agentul constator, specialist principal al Primăriei mun.Soroca, Sanalati Maxim a solicitat respingerea cererii avocatului Zama Vitalie privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art.439/6 alin.(1), (3), (4) Cod Contravențional.

Audiind participanții la proces, studiind materialele cauzei penale, Colegiul penal ajunge la concluzia că sunt întrunite condițiile, menționate în Hotărârea Curții Constituționale nr.2 din 09.02.2016 pentru interpretarea art.135 alin.(1) lit.a) și g) din Constituția Republicii Moldova, în legătură cu ce dispune admiterea demersului înaintat de avocatul Zama Vitalie în vederea solicitării Curții Constituționale să verifice constituționalitatea prevederilor art.439/6 alin.(1), (3), (4) Cod Contravențional, în cauza contravențională în privința lui Captari Clavdia în baza art.179 Cod Contravențional.

Colegiul penal se bazează pe prevederile art.7 al.3, al.3/1, al.3/2, al.6 CPP RM, potrivit căruia se reglementează inclusiv următoarele:

3) În cazul existenței incertitudinii cu privire la constituționalitatea legilor și a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și a ordonanțelor Guvernului, care urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității acestora.

(3¹) La ridicarea excepției de neconstituționalitate și la sesizarea Curții Constituționale, instanța de judecată nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității normelor contestate cu prevederile Constituției, limitându-se la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție;

b) excepția este ridicată de către una dintre părți sau de reprezentantul acesteia ori de către instanța de judecată din oficiu;

c) prevederile contestate urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei;

d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

(3²) Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune în termen de 5 zile prin încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează continuarea examinării în fond a cauzei. Însă, până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate, dezbaterile judiciare se suspendă, cu

excepția examinării demersurilor privind măsurile procesuale de constrângere. Instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională în termen de 5 zile de la data emiterii încheierii.

(6) Hotărârile Curții Constituționale privind interpretarea Constituției sau privind neconstituționalitatea unor prevederi legale sînt obligatorii pentru organele de urmărire penală, instanțele de judecată și pentru persoanele participante la procesul penal.

Potrivit art.135 al.1 lit.a,g din Constituția RM se reglementează, că Curtea Constituțională:

- a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

- g) rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție.

Colegiul penal ține cont și de Hotărârea Curții Constituționale nr.2 din 09.02.2016 pentru interpretarea articolului 135 alin.(1) lit.a) și g) din Constituția Republicii Moldova (excepția de neconstituționalitate) (Sesizarea nr.55b/2015), potrivit căreia Curtea Constituțională a hotărît, în sensul articolului 135 alineatul (1) lit.a) și g) coroborat cu articolele 20, 115,116 și 134 din Constituție următoarele:

- în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său, instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională;

- excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau reprezentantul acesteia, precum și de către instanța de judecată din oficiu;

- sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza;

- judecătorul ordinar nu se pronunță asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

- (1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin.(1) lit.a) din Constituție;

- (2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică faptul că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

- (3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

- (4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

Colegiul penal, ținând cont de prevederile legale la acest capitol și de obligațiile impuse instanței de judecată prin Hotărârea CC nr.2 din 09.02.2016, consideră posibilă admiterea cererii înaintate pe caz de avocat, fiind întrunite condițiile expuse în Hotărârea Curții Constituționale nr.2, obiectul excepției de neconstituționalitate ridicate fiind prevederile art.439/6 alin.(1), (3), (4) Cod Contravențional al RM, care intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin.(1) lit.a) din Constituție, excepția este ridicată de către avocatul Zama Vitalie în interesele contravenientei Captari Clavdia, prevederile ridicate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei contravenționale respective în raport cu învinuirea adusă contravenientei și nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect anume prevederile contestate în raport cu cele invocate de apărare.

Instanța de judecată, totodată, ținând cont de faptul că judecarea cauzei contravenționale se află la etapa judecării recursurilor declarate împotriva hotărîrii instanței de fond, consideră necesară suspendarea judecării cauzei contravenționale până la examinarea sesizării de către Curtea Constituțională.

Suspendarea procesului constă în încetarea temporară a actelor de procedură de către instanța de judecată din cauza unor împrejurări obiective, ce fac imposibilă desfășurarea mai departe a procesului și este imposibil de determinat când în cazul dat Curtea Constituțională, se va expune, iar procesul va putea fi reluat.

În temeiul art.7, art.413 al.2 Cod de Procedură Penală al RM, art.135 al.1 lit.a, g din Constituția RM, Colegiul penal al Curții de Apel Bălți,

DISPUNE:

Admite cererea avocatului Zama Vitalie privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art.439/6 alin.(1), (3), (4) Cod Contravențional în cauza contravențională în baza art.179 Cod Contravențional al RM în privința lui Captari Clavdia.

Se sezizează Curtea Constituțională despre excepția de neconstituționalitate a prevederilor art.439/6 alin.(1), (3), (4) Cod Contravențional, ridicată de avocatul Zama Vitalie în cauza contravențională în baza art.179 Cod Contravențional al RM în privința lui Captari Clavdia.

Se suspendă judecarea cauzei contravenționale în privința lui Captari Clavdia în baza art.179 Cod Contravențional al RM, până la examinarea sesizării.

Încheierea, separat, nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței, judecător

Rotaru Ala

Judecător

Revenco Angela

Judecător

Pușca Dumitru

Copia corespunde originalului
Judecător

Rotaru Ala